

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2022. gada 28. martā

Satversmes tiesas 2. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneši Gunārs Kusiņš un Anita Rodiņa,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 58/2022), kuru iesniedzis [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējs),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzējs lūdz Satversmes tiesu atzīt Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10. panta pirmo daļu, ciktāl tā neparedz personai tiesības uz mutvārdu procesu vismaz vienā instancē, (turpmāk – apstrīdētā norma) par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92. panta pirmajam teikumam un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6. pantam.

2. Apstrīdētā norma noteic: „Civillietu un administratīvo lietu tiesa var izskatīt rakstveida procesā, ja iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un tiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē. Par civillietas un administratīvās lietas iztiesāšanu rakstveidā tiesa laikus informē lietas dalībniekus, nosakot termiņu papildu paskaidrojumu vai citu procesuālo lūgumu iesniegšanai.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. un 6. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei un Latvijas nacionālo tiesību normu atbilstību tiem Latvijas noslēgtajiem starptautiskajiem līgumiem, kuri nav pretrunā ar Satversmi. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punkts noteic, ka persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs bija atbildētājs civillietā par dāvinājuma līguma atcelšanu. Gan pirmās instances tiesa, gan arī apelācijas instances tiesa, citstarp pamatojoties uz apstrīdēto normu, nolēma izskatīt civillietu rakstveida procesā.

Pieteikumā norādīts, ka pirmās instances tiesa un apelācijas instances tiesa, pamatojoties uz apstrīdēto normu, esot liegusi Pieteikuma iesniedzējam tiesības uz civillietas izskatīšanu mutvārdu procesā vismaz vienā tiesas instancē. Tādējādi ar apstrīdēto normu esot aizskartas viņam Satversmes 92. panta pirmajā teikumā un Konvencijas 6. pantā ietvertās tiesības uz taisnīgu tiesu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu persona ir tiesīga iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi tad, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējs pārsūdzēja civillietā pieņemto pirmās instances tiesas spriedumu apelācijas kārtībā, kā arī pārsūdzēja apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas kārtībā. Senāta senatoru kolēģijas rīcības sēdes lēmums par atteikšanos ierosināt

kasācijas tiesvedību nav pārsūdzams. Tātad Pieteikuma iesniedzējs ir izmantojis visas iespējas aizstāvēt savas pamattiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmo teikumu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [..], kad tika pieņemts un stājās spēkā Senāta senatoru kolēģijas rīcības sēdes lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2022. gada 14. martā. Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtais daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajām augstāka juridiska spēka tiesību normām.

Pieteikumā ir pausts Pieteikuma iesniedzēja viedoklis, ka apstrīdētā norma neatbilst tiesībām uz taisnīgu tiesu, jo tā ietver pilnvarojumu tiesai pēc saviem ieskatiem atteikties no mutvārdu procesa neatkarīgi no lietas dalībnieku viedokļa.

Atbilstoši Satversmes tiesas judikatūrai jēdziens „taisnīga tiesa” ietver divus aspektus, proti, „taisnīga tiesa” kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un „taisnīga tiesa” kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā lieta tiek izskatīta. Tādējādi Satversmes 92. pants uzliek valstij pienākumu izveidot attiecīgu tiesu institūciju sistēmu un arī pieņemt tādas procesuālās normas, atbilstoši kurām persona varētu taisnīgā un objektīvā tiesā efektīvi aizsargāt savas tiesības un likumiskās intereses (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020. gada 26. marta sprieduma lietā Nr. 2019-15-01 9. punktu*).

Satversmes tiesa jau iepriekš ir atzinusi, ka viens no tiesību uz taisnīgu tiesu elementiem ir tiesības tikt uzklautam, kas ietver arī personas tiesības izteikties par faktiem un tiesību jautājumiem. Šo tiesību īstenošana jānodrošina vismaz rakstveidā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 33.1. punktu*). Satversmes tiesa, ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru, ir arī atzinusi, ka Satversmes 92. panta pirmais teikums personai neparedz absolūtas pamattiesības uz mutvārdu tiesvedības procesu, un šāda procesa

rīkošana visos gadījumos nevajadzīgi noslogotu tiesu. Mutvārdu process būtu jānosaka vienīgi tad, kad tiesā jāizskata juridiski vai tehniski sarežģīti jautājumi (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 28. novembra sprieduma lietā Nr. 2014-09-01 20.2.5. punktu*). Satversmes 92. panta pirmais teikums nosaka likumdevēja pienākumu pieņemt taisnīgas tiesas spriešanai nepieciešamās procesuālās normas, bet tiesības uz taisnīgu tiesu neparedz konkrēta jautājuma izšķiršanu atbilstoši tādām procesuālajām regulējumiem, kādu persona vēlas (*sk. Satversmes tiesas 2012. gada 1. novembra sprieduma lietā Nr. 2012-06-01 7.3. un 10. punktu*).

Pieteikumā galvenokārt citētas Satversmes tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras atziņas par personas tiesībām uz taisnīgu tiesu. Tāpat pieteikumā pausts viedoklis, ka, ja lietas dalībnieks vēlas izmantot tiesības uz mutvārdu procesu, tiesa varētu izskatāmo lietu atlikt, izskatīt to epidemioloģiski drošā vidē vai videokonferencē atbilstoši Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.¹ panta pirmajai daļai. Tomēr, ņemot vērā Satversmes tiesas judikatūru par personas tiesībām uz mutvārdu tiesvedības procesu, pieteikumā nav sniegts juridiskais pamatojums tam, ka no Satversmes 92. panta pirmā teikuma izrietētu likumdevēja pienākums pieteikumā minētajai lietu kategorijai noteikt lietas izskatīšanu mutvārdu procesā vismaz vienā tiesas instancē.

Turklāt, ja tiek lūgts izvērtēt apstrīdētās normas atbilstību Konvencijas normai, pieteikumā jāpamato arī tas, vai Konvencijas norma paredz plašāku Pieteikuma iesniedzēja tiesību aizsardzības apjomu nekā Satversmes 92. pants, un tādēļ apstrīdētās normas atbilstība Konvencijas normai būtu vērtējama atsevišķi no Satversmes normas. Šāds pamatojums pieteikumā nav sniegts.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 2. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc pieteikuma (pieteikums Nr. 58/2022), kuru iesniedzis [..].

Lēmums nav pārsūdzams.

